



Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MACIEJ SZPUNAR
 prezentate la 10 septembrie 2014¹

Cauza C-382/13

C. E. Franzen

H. D. Giesen

F. van den Berg

împotriva

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank
[cerere de decizie preliminară formulată de

Centrale Raad van Beroep (Țările de Jos)]

„Trimitere preliminară — Securitatea socială a lucrătorilor migranți — Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 — Articolul 13 alineatul (2) și articolul 17 — Munca la solicitare într-un alt stat membru decât statul de reședință — Legislația aplicabilă — Refuzul acordării alocațiilor familiale și reducerea pensiei pentru limită de vârstă de către statul de reședință — Restrângerea liberei circulații a lucrătorilor”

I – Introducere

1. O persoană care, în anumite perioade din viața sa profesională, a desfășurat, având în același timp reședința în Țările de Jos, o activitate în Germania pentru un număr limitat de ore pe săptămână sau pe lună în temeiul unor contracte de muncă la solicitare („minijobs”) intră sub incidența Regulamentului (CEE) nr. 1408/71?² Atunci când această persoană este supusă legislației germane privind asigurările sociale, regulamentul menționat se opune ca aceasta să fie exclusă din sistemul legal olandez al asigurării pentru limită de vârstă? Acest regulament sau normele de drept primar referitoare la libera circulație a lucrătorilor se opun ca legislația olandeză să excludă aceeași persoană din regimul național de securitate socială, și anume regimul olandez, pentru simplul motiv că aceasta este supusă legislației germane privind asigurările sociale, chiar dacă nu are dreptul nici la alocații familiale sau la prestații în temeiul sistemului asigurării pentru limită de vârstă în Germania?

1 — Limba originală: franceza.

2 — Regulamentul Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea sa modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1992/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 (JO L 392, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 288, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”). Regulamentul nr. 1408/71 a fost abrogat și înlocuit, începând cu 1 mai 2010, prin Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO L 166, p. 1, și rectificare în JO L 200, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82). Acesta rămâne totuși aplicabil în litigiile principale în ceea ce privește contestarea deciziilor administrative adoptate în temeiul fostei reglementări.

2. Prezenta cauză oferă, așadar, Curții ocazia de a examina problema, întotdeauna delicată, a lucrătorilor care, dat fiind că și-au exercitat dreptul la liberă circulație, fie au pierdut asigurarea prevăzută de statul lor de reședință, fără a o obține pe cea din statul de angajare, a cărui legislație se aplică numai formal situațiilor de angajare incertă, fie li s-a redus pensia pentru limită de vârstă la un quantum inferior celui corespunzător duratei totale a activității lor, întrucât perioadele de activitate din statul membru de reședință nu se adaugă la cele din statul de angajare³.

II – Cadrul juridic

A – Dreptul Uniunii

3. Articolul 1 din Regulamentul nr. 1408/71 prevede:

„În sensul prezentului regulament:

- (a) lucrător salariat și lucrător care desfășoară o activitate independentă înseamnă:
- (i) orice persoană care este asigurată în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative continue împotriva unuia sau mai multor evenimente neprevăzute corespunzătoare ramurilor unui regim de asigurări sociale care se aplică lucrătorilor salariați sau lucrătorilor care desfășoară activități independente ori printr-un regim special pentru funcționari;
 - (ii) orice persoană care este asigurată, cu titlu obligatoriu, pentru unul sau mai multe riscuri acoperite de ramurile de securitate socială care fac obiectul prezentului regulament, în cadrul unui regim de securitate socială care se aplică tuturor rezidenților sau întregii populații active:
 - în cazul în care modurile de administrare sau de finanțare a regimului respectiv permit identificarea persoanei ca lucrător salariat ori lucrător care desfășoară o activitate independentă
 - sau
 - în absența unor astfel de criterii, în cazul în care persoana este asigurată în baza unei asigurări obligatorii sau facultative continue pentru un alt risc specificat în anexa I, în cadrul unui regim pentru lucrători salariați și lucrători care desfășoară activități independente sau al unui regim prevăzut la punctul (iii) sau, în absența unui astfel de regim în statul membru respectiv, dacă se încadrează în definiția din anexa I;

[...]”

4. Articolul 2 alineatul (1) din regulamentul menționat, intitulat „Persoanele aflate sub incidența regulamentului”, prevede:

„Prezentul regulament se aplică lucrătorilor salariați sau lucrătorilor care desfășoară activități independente și studenților care se află ori s-au aflat sub incidența legislației din unul sau mai multe state membre și care sunt resortisanți ai unuia dintre statele membre sau sunt persoane apatride ori refugiați cu reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, precum și membrilor familiilor acestora și supraviețuitorilor lor.”

3 — Cu privire la conflictul negativ din dreptul aplicabil, a se vedea printre altele Rodière, P., *Droit social de l'Union européenne*, LDGJ, 2014, p. 662.

5. Articolul 13 din Regulamentul nr. 1408/71, care face parte din titlul II, intitulat „Stabilirea legislației aplicabile”, prevede normele generale după cum urmează:

„(1) Sub rezerva articolelor 14c și 14f, persoanele cărora li se aplică prezentul regulament se află sub incidența legislației unui singur stat membru. Această legislație se stabilește în conformitate cu dispozițiile prezentului titlu.

(2) Sub rezerva articolelor 14-17:

(a) persoana care desfășoară o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru se supune legislației statului respectiv chiar dacă își are domiciliul pe teritoriul altui stat membru sau dacă întreprinderea sau angajatorul la care persoana este încadrată își are sediul social sau adresa pe teritoriul altui stat membru;

[...]

(f) persoana căreia nu îi mai este aplicabilă legislația unui stat membru, fără ca legislația altui stat membru să îi fie aplicabilă în conformitate cu una dintre regulile stabilite în paragrafele anterioare sau în conformitate cu una dintre excepțiile sau dispozițiile speciale stabilite la articolele 14–17, face obiectul legislației statului membru pe teritoriul căruia are reședința în conformitate exclusiv cu dispozițiile legislației respective.”

6. Potrivit articolului 17 din acest regulament, intitulat „Excepții de la dispozițiile articolelor 13-16”:

„Două sau mai multe state membre, autoritățile competente ale acestor state sau organismele desemnate de aceste autorități pot prevedea, de comun acord, excepții de la dispozițiile articolelor 13-16 în interesul unor categorii de persoane sau al unor persoane.”

7. Punctul I secțiunea E din anexa I la regulamentul menționat indică, în ceea ce privește Germania, persoana care trebuie considerată „lucrător salariat” sau „lucrător care desfășoară activități independente” în sensul articolului 1 litera (a) punctul (ii) din același regulament. Aceasta are următorul cuprins:

„Dacă instituția competentă pentru acordarea prestațiilor familiale, în conformitate cu titlul III capitolul 7 din regulament, este o instituție germană, atunci, în sensul articolului 1 litera (a) punctul (ii) din regulament:

(a) «lucrător salariat» înseamnă o persoană cu asigurare obligatorie pentru șomaj sau orice persoană care, ca urmare a acestei asigurări, obține prestații în numerar conform asigurării în caz de boală sau prestații similare [...]

8. Articolul 84 din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Cooperarea între autoritățile competente” prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Autoritățile competente ale statelor membre își comunică toate informațiile cu privire la:

(a) măsurile luate pentru punerea în aplicare a prezentului regulament;

(b) modificările din legislația lor care ar putea afecta punerea în aplicare a prezentului regulament.

(2) În scopul punerii în aplicare a prezentului regulament, autoritățile și instituțiile statelor membre își oferă bunele oficii și acționează ca și cum ar aplica propria lor legislație. Asistența administrativă furnizată de respectivele autorități și instituții este, în principiu, gratuită. Cu toate acestea, autoritățile competente ale statelor membre pot să convină asupra rambursării anumitor cheltuieli.”

B – *Dreptul olandez*

1. Legea privind sistemul general al asigurării pentru limită de vârstă

9. Conform articolului 2 din Legea privind sistemul general al asigurării pentru limită de vârstă (*Algemene Ouderdomswet*, denumită în continuare „AOW”), în sensul acestei legi, prin „rezident” se înțelege orice persoană care are reședința în Țările de Jos.

10. Conform articolului 3 alineatul 1 din AOW, reședința unei persoane se stabilește în funcție de împrejurările fiecărui caz în parte.

11. În temeiul articolului 6 alineatul 1 litera a din AOW, persoanele rezidente și care nu au împlinit vârsta de pensionare sunt asigurate potrivit dispozițiilor legii amintite. Prin derogare de la alineatele 1 și 2, alineatul 3 al articolului menționat prevede că sfera persoanelor asigurate poate fi extinsă sau limitată în temeiul unui act administrativ.

12. Legea din 29 aprilie 1998 (Stb. 1998, nr. 267) a adăugat la AOW articolul 6 bis, aplicabil retroactiv începând cu 1 ianuarie 1989, în temeiul căruia:

„Prin derogare, după caz, de la articolul 6 din AOW și de la dispozițiile care se întemeiază pe acest articol, se consideră:

- a) ca fiind asigurată persoana a cărei asigurare rezultă, în temeiul prezentei legi, din aplicarea dispozițiilor unui tratat sau ale unei decizii adoptate de o organizație internațională;
- b) ca fiind neasigurată persoana care, în temeiul unui tratat sau al unei decizii adoptate de o organizație internațională, este supusă dispozițiilor de drept ale unui alt stat.”

13. Articolul 13 alineatul 1 litera a din AOW prevede că valoarea pensiei se reduce cu 2 % pentru fiecare an calendaristic în care titularul pensiei nu a fost asigurat după împlinirea vârstei de 15 ani, dar înainte de a împlini vârsta de 65 de ani.

14. Alineatul 2 litera a al aceluiași articol prevede că quantumul brut al prestației suplimentare se reduce cu 2 % pentru fiecare an calendaristic în care soțul titularului pensiei nu a fost asigurat după împlinirea vârstei de 15 ani, dar înainte de a împlini vârsta de 65 de ani.

15. În temeiul articolului 45 alineatul 1 prima teză din AOW, astfel cum această dispoziție era formulată la 1 aprilie 1985, în cazurile în care sunt îndeplinite condițiile legale și în conformitate cu tariful care se stabilește prin act administrativ, asigurații și foștii asigurați au posibilitatea de a plăti contribuțiile pentru perioadele aflate după împlinirea vârstei de 15 ani, dar înainte de împlinirea vârstei de 65, în care nu au fost sau nu sunt asigurați.

16. În temeiul aceleiași dispoziții, versiunea în vigoare la 1 ianuarie 1990, în cazurile în care sunt îndeplinite condițiile legale și în conformitate cu tariful care se stabilește prin act administrativ sau în temeiul unui astfel de act, asigurații și foștii asigurați au posibilitatea de a încheia o asigurare voluntară pentru perioadele cuprinse între împlinirea vârstei de 15 ani și împlinirea vârstei de 65 în care nu au fost sau nu sunt asigurați.

2. Legea generală privind alocațiile pentru copii

17. Articolul 2 și articolul 3 alineatul 1 din Legea generală privind alocațiile pentru copii (*Algemene Kinderbijslagwet*, denumită în continuare „AKW”) au un conținut identic cu cel al articolului 2 și al articolului 3 alineatul 1 din AOW.

18. În temeiul articolului 6 alineatul 1 litera a din AKW, conform prevederilor acestei legi, este asigurată fiecare persoană care este rezidentă.

19. Articolul 6 bis litera b) din AKW prevede că, după caz, prin derogare de la articolul 6 din AKW și de la dispozițiile pe care se întemeiază acest articol, este considerată neasigurată persoana care, conform unui tratat sau unei decizii adoptate de o organizație internațională, este supusă dispozițiilor de drept ale altui stat.

3. Decretul privind extinderea și limitarea categoriei de persoane care datorează contribuții obligatorii la asigurările sociale

20. În cursul perioadei în discuție în litigiile principale, mai multe decrete succesive privind extinderea și limitarea categoriei de persoane care datorează contribuții obligatorii la asigurările sociale (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen, denumit în continuare „BUB”) au fost adoptate în temeiul articolului 6 alineatul 3 din AOW și din AKW. Astfel, au fost aplicabile în împrejurările în discuție în cauzele principale Decretul din 19 octombrie 1976 (Stb. 557, denumit în continuare „BUB 1976”), Decretul din 3 mai 1989 (Stb. 164, denumit în continuare „BUB 1989”) și Decretul din 24 decembrie 1998 (Stb. 746, denumit în continuare „BUB 1999”).

21. Potrivit articolului 2 alineatul 1 litera a din BUB 1976, nu este asigurat în sensul, printre altele, al AOW rezidentul care se află într-un raport de muncă în afara Țărilor de Jos și care datorită activității desfășurate este asigurat conform dispozițiilor legale străine privind prestațiile pentru limită de vârstă, deces, precum și alocațiile pentru copii în vigoare în țara în care lucrează.

22. După înlocuirea BUB 1976 prin BUB 1989, articolul 10 alineatul 1 din acesta din urmă, în versiunea aplicabilă în perioada cuprinsă între 1 iulie 1989 și 1 ianuarie 1992, prevedea că „nu este asigurat în temeiul sistemului de asigurări sociale rezidentul care desfășoară o activitate exclusiv în afara Țărilor de Jos”. Pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1992 și 1 ianuarie 1997, aceeași dispoziție din BUB 1989 prevedea că „nu este asigurat în temeiul sistemului de asigurări sociale rezidentul care desfășoară o activitate exclusiv în afara Țărilor de Jos pentru o perioadă de cel puțin trei luni consecutiv”. Potrivit redactării aplicabile în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1997 și 1 ianuarie 1999, articolul 10 alineatul 1 din BUB 1989 prevedea că „nu este asigurat în temeiul sistemului de asigurări sociale rezidentul care desfășoară o activitate exclusiv în afara Țărilor de Jos pentru o perioadă de cel puțin trei luni consecutiv, cu excepția cazului în care această activitate este desfășurată în cadrul unui raport de muncă cu un angajator care are reședința sau sediul în Țările de Jos”.

23. La 1 ianuarie 1999, BUB 1989 a fost înlocuit prin BUB 1999. Articolul 12 din acesta din urmă prevede că „nu este asigurată în temeiul sistemului de asigurări sociale persoana care are reședința în Țările de Jos și care desfășoară o activitate exclusiv în afara Țărilor de Jos pentru o perioadă de cel puțin trei luni consecutiv, cu excepția cazului în care această activitate este desfășurată exclusiv în cadrul unui raport de muncă cu un angajator care are reședința sau sediul în Țările de Jos”.

24. BUB 1989, precum și BUB 1999 cuprindeau ambele o clauză de impreviziune, la articolul 25, respectiv la articolul 24, care permitea Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (consiliul de administrație al Casei de Asigurări Sociale, denumit în continuare „SVB”) să deroge în anumite cazuri de la celelalte dispoziții ale decretului pentru a remedia inechitățile considerabile care pot rezulta din obligația de asigurare sau din excluderea de la obligația de asigurare conform decretului în cauză (BUB 1989) sau să nu aplice articole ale acestui decret sau să deroge de la aceste articole, în măsura în care, în ceea ce privește extinderea și restrângerea categoriei persoanelor asigurate, această aplicare poate conduce la inechități considerabile care rezultă exclusiv din obligația de asigurare sau din excluderea de la obligația de asigurare conform decretului în cauză (BUB 1999).

III – Situația de fapt din litigiul principal

25. Din decizia de trimitere reiese că reclamanții din litigiul principal, doamna Franzen și domnii Giesen și van den Berg, sunt toți cetățeni olandezi și au reședința în Țările de Jos.

26. Doamna Franzen a primit în Țările de Jos alocații pentru copii în temeiul AKW pentru fiica sa pe care o creștea singură. În noiembrie 2002, aceasta a informat SVB că desfășura în Germania, începând cu 1 ianuarie 2001, o activitate ca coafeză 20 de ore pe săptămână. Întrucât veniturile pe care doamna Franzen le obținea din această activitate erau reduse, aceasta nu a fost asigurată cu titlu obligatoriu decât în cadrul sistemului juridic german al asigurării pentru accidente de muncă, fără a avea acces la niciunul dintre celelalte sisteme de securitate socială germane.

27. Prin decizia din 25 februarie 2003, SVB i-a retras beneficiul alocațiilor pentru copii începând cu 1 octombrie 2002.

28. Având în vedere caracterul insuficient al veniturilor sale germane, doamna Franzen a obținut din partea autorității locale olandeze în circumscripția căreia locuia o alocație suplimentară în temeiul Legii generale privind ajutorul social (Algemene bijstandswet), precum și al Legii privind munca și asistența socială (Wet Werk en Bijstand). Din observațiile prezentate Curții de SVB reiese că această din urmă alocație constituie o formă de asistență socială căreia nu i se aplică Regulamentul nr. 1408/71, în conformitate cu articolul 4 alineatul (4) din acesta.

29. SVB precizează de asemenea în observațiile sale că, prin scrisoarea din 21 septembrie 2003, doamna Franzen a solicitat, în temeiul articolului 24 din BUB 1999, revocarea excluderii sale de la asigurarea în temeiul sistemului de asigurări sociale. Prin decizia din 15 martie 2004, SVB a respins această cerere pentru motivul că doamna Franzen nu era asigurată nici în temeiul dreptului Uniunii, nici în temeiul dispozițiilor de drept olandez.

30. La 30 ianuarie 2006, doamna Franzen a introdus o nouă cerere pentru acordarea alocațiilor pentru copii, pe care SVB a admis-o, prin decizia din 27 martie 2006, începând cu primul trimestru al anului 2006. Prin scrisoarea din 5 iunie 2007, s-a solicitat, în numele doamnei Franzen, să se acorde acesteia alocațiile pentru copii începând cu al patrulea trimestru al anului 2002.

31. Prin decizia din 5 iulie 2007, SVB a constatat că, începând cu primul trimestru al anului 2006, doamna Franzen nu mai avea dreptul la alocații pentru copii, însă a decis să nu recupereze sumele plătite fără a fi datorate. Prin decizia din 16 noiembrie 2007, reclamația introdusă de doamna Franzen împotriva acestei decizii a fost declarată neîntemeiată și, în plus, cererea sa de reexaminare a fost respinsă.

32. La 6 februarie 2008, în timp ce acțiunea împotriva deciziei din 5 iulie 2007 era încă pendinte, SVB a adoptat o nouă decizie de modificare a motivării deciziei sale din 16 noiembrie 2007, arătând că cererile de acordare a alocațiilor pentru copii erau respinse pentru motivul că, în temeiul articolului 13 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, doar legislația germană se aplica doamnei Franzen, excluzând astfel aplicarea asigurărilor sociale olandeze.

33. Prin hotărârea din 5 august 2008, Rechtbank Maastricht (Tribunalul Districtual din Maastricht) a declarat neîntemeiate acțiunile împotriva deciziilor din 16 noiembrie 2007 și din 6 februarie 2008. În fața instanței de trimitere, părțile din litigiul principal se opun cu privire la aspectul dacă, începând cu 1 octombrie 2002, doamna Franzen a fost asigurată în temeiul AKW.

34. Soția domnului Giesen a lucrat în Germania, mai întâi în cursul a două perioade în 1970, apoi ca „geringfügig Beschäftigte” (persoană care desfășoară o activitate minoră) în perioada cuprinsă între 19 mai 1988 și 12 mai 1993. Printre altele, aceasta a fost vânzătoare într-un magazin de îmbrăcăminte și și-a exercitat activitatea un număr lunar de ore limitat în temeiul unui contract de muncă la solicitare în cadrul căruia aceasta urma să lucreze la cererea angajatorului său, dar nu avea obligația să accepte solicitările acestuia.

35. La 22 septembrie 2006, domnul Giesen a introdus o cerere de acordare a pensiei pentru limită de vârstă și a alocației pentru partener în temeiul AOW, pe care SVB a admis-o prin decizia din 3 octombrie 2007. Totuși, alocația pentru partener a fost redusă cu 16 % pentru motivul că, în perioada în care aceasta lucrase în Germania, soția domnului Giesen nu era afiliată la sistemul de asigurări sociale. Domnul Giesen a introdus o reclamație împotriva deciziei respective în măsura în care aceasta privește reducerea alocației amintite. Prin decizia din 20 mai 2008, această reclamație a fost declarată neîntemeiată.

36. Prin hotărârea din 13 octombrie 2008, Rechtbank Roermond a declarat neîntemeiată acțiunea împotriva deciziei din 20 mai 2008. Instanța respectivă a concluzionat că soția domnului Giesen nu se afla sub incidența legislației olandeze, din moment ce nu se stabilise că, timp de peste trei luni, aceasta nu lucrase în Germania. În fața instanței de trimitere, părțile se opun cu privire la aspectul dacă, în cursul perioadei cuprinse între 19 mai 1988 și 31 decembrie 1992, soția domnului Giesen a fost asigurată în temeiul AOW.

37. Domnul van den Berg a desfășurat o activitate în Germania în perioadele cuprinse între 25 iunie și 24 iulie 1972 și 1 ianuarie 1990 și 31 decembrie 1994. Decizia de trimitere nu conține indicații în ceea ce privește natura ocupației sale. La 17 ianuarie 2008, domnul van den Berg a solicitat o pensie pentru limită de vârstă în temeiul AOW. Prin decizia din 1 august 2008, SVB i-a acordat această pensie, însă a redus-o cu 14 % pentru motivul că, timp de peste șapte ani, domnul van den Berg nu fusese asigurat. Prin decizia din 25 noiembrie 2008, reclamația sa împotriva deciziei amintite a fost declarată întemeiată în parte, iar reducerea a fost stabilită la 10 %.

38. Prin hotărârea din 19 octombrie 2009, Rechtbank Maastricht a declarat neîntemeiată acțiunea împotriva deciziei din 25 noiembrie 2008. În fața instanței de trimitere, domnul van den Berg și SVB se opun cu privire la aspectul dacă, în cursul perioadei cuprinse între 1 ianuarie 1990 și 31 decembrie 1994, acesta a fost asigurat în temeiul AOW.

39. Centrale Raad van Beroep (instanță socială olandeză superioară), sesizată în apel de reclamantii din litigiul principal, consideră că aceștia pot fi considerați, pentru perioadele în litigiu, lucrători salariați în sensul articolului 2 din Regulamentul nr. 1408/71 coroborat cu articolul 1 litera (a) și că AOW și AKW intră în domeniul de aplicare material al acestui regulament.

40. S-ar ridica totuși problema dacă, în perioadele în litigiu, persoanele în cauză în litigiul principal s-au aflat, în temeiul articolului 13 alineatul (2) teza introductivă și litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, sub incidența legislației germane și, după caz, dacă efectul de excludere al acestei dispoziții presupune că legislația olandeză nu este aplicabilă. În acest context, instanța de trimitere se referă la Hotărârea Kits van Heijningen (C-2/89, EU:C:1990:183), care privește un loc de muncă cu fracțiune de normă, și ridică problema dacă această jurisprudență se aplică și în cazul unui contract de muncă la solicitare.

41. Instanța de trimitere constată că, în cadrul prezentelor litigii, nu se contestă că persoanele în cauză nu au fost, date fiind activitățile lor, asigurate în temeiul legislației germane care permite să se solicite, dacă este cazul, o pensie pentru limită de vârstă sau alocații pentru copii. Pe de altă parte, aceasta arată că, în perioada cuprinsă între 1 iulie 1989 și 31 decembrie 1992, soția domnului Giesen și, în perioadele

în litigiu care îi privesc, domnul van den Berg și doamna Franzen trebuie considerați ca nefiind asigurați în temeiul AOW și al AKW în dreptul național. Pentru a putea aprecia dacă dreptul Uniunii se opune acestei excluderi, ar trebui să se țină seama de dispozițiile Uniunii referitoare la libera circulație a lucrătorilor (articolul 45 TFUE), precum și a cetățenilor (articolele 20 TFUE și 21 TFUE).

IV – Întrebările preliminare și procedura în fața Curții

42. În aceste condiții, prin hotărârea din 1 iulie 2013, primită la grefa Curții la 4 iulie 2013, instanța de trimitere a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) a) Articolul 13 alineatul (2) litera (a) teza introductivă din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că rezidenții unui stat membru care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament și care în temeiul unui contract de muncă la solicitare desfășoară o activitate salariată pe teritoriul altui stat membru numai două sau trei zile pe lună sunt supuși, pentru acest motiv, legislației privind asigurările sociale din statul de angajare?
- b) În măsura în care răspunsul la [prima întrebare litera a)] este afirmativ: în acest caz, rezidenții menționați sunt supuși legislației privind asigurările sociale a statului de angajare atât în zilele în care își desfășoară activitatea, cât și în zilele în care nu desfășoară nicio activitate și, în cazul unui răspuns afirmativ, care este perioada în care se mai aplică legislația menționată după ultimele activități desfășurate efectiv?
- 2) Articolul 13 alineatul (2) litera (a) teza introductivă coroborat cu articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 se opune faptului că un lucrător migrant care este supus legislației privind asigurările sociale a statului de angajare este considerat în statul de reședință, în temeiul unei dispoziții naționale a statului de reședință, ca fiind asigurat conform AOW?
- 3) a) Dreptul Uniunii, în special dispozițiile privind libertatea de circulație a lucrătorilor și/sau a cetățenilor Uniunii, trebuie interpretat în sensul că în împrejurări precum cele din speță acesta se opune aplicării unei prevederi naționale precum articolul 6a din AOW și/sau AKW, conform căreia un lucrător migrant cu reședința în Țările de Jos este exclus de la asigurarea conform AOW și/sau AKW pentru motivul că este supus exclusiv dispozițiilor germane privind asigurările sociale, și anume chiar și în cazul în care, în calitate de «geringfügig Beschäftigte», acesta este exclus în Germania de la «Altersrente» [pensia pentru limită de vârstă] și nu are dreptul la «Kindergeld» [alocația pentru copii]?
- b) Pentru a răspunde la [a treia întrebare litera a)], mai este important aspectul că exista posibilitatea de a încheia o asigurare voluntară conform AOW sau de a solicita SvB încheierea unui acord în sensul articolului 17 din Regulamentul nr. 1408/71?”

43. SVB, guvernul olandez și guvernul Regatului Unit, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise. Reprezentanții doamnei Franzen, Regatului Țărilor de Jos, Regatului Unit și Comisiei au fost ascultați în cadrul ședinței care a avut loc la 25 iunie 2014.

V – Analiză

44. În ceea ce privește, mai întâi, contextul litigiilor principale, acesta privește, pe de o parte, refuzul autorităților din statul de reședință, în speță SVB, de a acorda doamnei Franzen alocații pentru copii și, pe de altă parte, reducerea de către aceleași autorități a alocației pentru partener și a pensiei pentru limită de vârstă acordate domnului Giesen și, respectiv, domnului van den Berg, pentru motivul că din Regulamentul nr. 1408/71 reiese că, în perioadele în litigiu, persoanele în cauză în litigiul principal erau

supuse legislației din statul lor de angajare, și anume legislației germane. Astfel, din dosarul de care dispune Curtea rezultă că, în aceste perioade, acestea erau acoperite, în statul de angajare, doar de o asigurare pentru accidente de muncă și nu aveau dreptul, nici în Țările de Jos (statul de reședință), nici în Germania (statul de angajare), la alocații pentru copii sau la prestații în temeiul sistemului asigurării pentru limită de vârstă, după caz.

45. În continuare, trebuie să se observe că nu se contestă că prestațiile în discuție reunesc condițiile pentru a fi considerate „prestații pentru limită de vârstă” în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, sau „prestații familiale” în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (h) din acest regulament. Situațiile în discuție în litigiile principale intră, așadar, în domeniul de aplicare *ratione materiae* al regulamentului menționat.

46. În sfârșit, în ceea ce privește domeniul de aplicare *ratione personae* al Regulamentului nr. 1408/71, acesta face obiectul primei întrebări adresate de instanța de trimitere în prezenta cauză. Această întrebare, care necesită, în opinia noastră, un răspuns afirmativ, nu prezintă dificultăți speciale și va fi, așadar, examinată pe scurt.

A – Prima întrebare

47. Instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că rezidentul unui stat membru care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament și care desfășoară o activitate salariată la nivelul a cel mult două sau trei zile pe lună în temeiul unui contract de muncă la solicitare pe teritoriul unui alt stat membru este supus legislației din statul de angajare în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (a) din regulamentul menționat și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă rezidentul respectiv este supus acestei legislații numai pentru zilele de muncă sau și pentru celelalte zile⁴.

48. Pentru a răspunde la această întrebare, vom aminti în mod succint, într-o primă etapă, domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71 pentru a afirma că persoanele în cauză în litigiul principal pot fi considerate lucrători salariați în sensul articolului 2 alineatul (1) din acest regulament. Într-o a doua etapă, vom analiza jurisprudența Curții referitoare la aplicabilitatea Regulamentului nr. 1408/71 în contextul muncii cu fracțiune de normă înainte de a examina consecințele dispozițiilor de la punctul I secțiunea E din anexa I la regulamentul menționat asupra cazului concret al doamnei Franzen.

1. Domeniul de aplicare *ratione personae* al Regulamentului nr. 1408/71

49. Domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71 este definit la articolul 2. Potrivit alineatului (1) al acestei dispoziții, trei criterii sunt necesare pentru a considera că un lucrător se află sub incidența regulamentului menționat. În primul rând, acesta trebuie să fie salariat sau să desfășoare activități independente⁵. Aceste două noțiuni desemnează orice persoană care este asigurată cu titlu

4 — Instanța de trimitere consideră că, în perioadele în litigiu, legislația aplicabilă doamnei Franzen și domnului van den Berg este legislația germană. În schimb, aceasta are îndoieli în privința celei aplicabile soției domnului Giesen.

5 — Acest articol privește nu numai lucrătorii salariați sau lucrătorii care desfășoară activități economice, ci și studenții, apatrizii sau refugiații care au reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, precum și membrii familiei lor și supraviețuitorii acestora. Astfel, începând cu Hotărârea Martínez Sala (C-85/96, EU:C:1998:217), cetățenia Uniunii a condus la extinderea domeniului de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71. Această extindere a beneficiarilor regulamentului a fost confirmată de Hotărârile Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458) și Collins (C-138/02, EU:C:2004:172). Cetățenia Uniunii a adăugat, așadar, o nouă dimensiune coordonării sistemelor naționale de securitate socială. A se vedea Cornelissen, R., „The principle of territoriality and the Community regulations on social security (Regulations 1408/71 and 574/72)”, *Common Market Law Review*, 1996, 33, p. 439-471. A se vedea de asemenea Marzo, C., *La dimension sociale de la citoyenneté européenne*, Université Paul Cézanne – Aix-Marseille III, Collection B. Goldman, Presses Universitaires d'Aix-Marseille, p. 344.

obligatoriu sau facultativ⁶ în cadrul unuia dintre sistemele de asigurări sociale menționate la articolul 1 litera (a) punctele (i) și (ii) din acest regulament și în conformitate cu condițiile sistemelor respective⁷. În al doilea rând, lucrătorul trebuie să fie un resortisant al unui stat membru. În al treilea rând, acesta trebuie să se afle sau să se fi aflat sub incidența legislației din unul sau mai multe state membre.

50. Curtea a arătat că o persoană are calitatea de „lucrător”, în sensul Regulamentului nr. 1408/71, în cazul în care este asigurată, chiar și pentru un singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative, în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din regulamentul menționat, indiferent de existența unui raport de muncă⁸.

51. În speță, nu se contestă că persoanele în cauză în litigiul principal au lucrat în Germania în anumite perioade în care acestea au fost asigurate în acest stat membru. Instanța de trimitere arată că acestea au desfășurat o activitate profesională sub statutul de „geringfügig Beschäftigte”⁹, ceea ce presupune că erau asigurați cel puțin în temeiul asigurării pentru accidente de muncă („Unfallversicherung”). În consecință, în opinia noastră, nu există niciun fel de îndoieli că persoanele în cauză în litigiul principal trebuie considerate lucrători salariați în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71.

2. Scurtă prezentare a jurisprudenței pertinente

52. Astfel cum rezultă din toate observațiile scrise prezentate Curții, este necesar să se aplice jurisprudența rezultată din Hotărârea Kits van Heijningen¹⁰ în împrejurările speței. În această hotărâre, Curtea a efectuat o interpretare a articolului 13 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 în contextul muncii cu fracțiune de normă, care, în opinia noastră, trebuie să se aplice prin analogie raporturilor de muncă la solicitare precum cele din speță.

53. Curtea a statuat că niciun element din dispozițiile articolului 1 litera (a) sau ale articolului 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 nu permite să se excludă din domeniul de aplicare al acestui regulament anumite categorii de persoane ca urmare a timpului pe care acestea îl consacră desfășurării activității lor. În consecință, o persoană trebuie considerată că intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 în cazul în care aceasta îndeplinește condițiile prevăzute de dispozițiile articolului 1 litera (a) coroborate cu dispozițiile articolului 2 alineatul (1) din acest regulament, indiferent de timpul pe care îl consacră desfășurării activității sale¹¹. În opinia Curții, articolului 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 nu prevede nicio distincție după cum activitatea salariată este exercitată cu normă întreagă sau cu fracțiune de normă. Pe de altă parte, obiectivul pe care îl urmărește ar fi încălcat în cazul în care ar trebui să se considere că aplicarea legislației din statul membru de angajare se limitează la perioadele în care se desfășoară activitatea, cu excluderea celor în care persoana în cauză nu își desfășoară activitatea¹².

6 — Potrivit articolului 1 litera (a) punctul (iv) din Regulamentul nr. 1408/71, orice persoană care este asigurată cu titlu voluntar pentru unul sau mai multe riscuri acoperite de domeniile prevăzute în prezentul regulament, în cadrul unui regim de securitate socială al unui stat membru, și care nu desfășoară o activitate salariată va face de asemenea obiectul dispozițiilor acestui regulament dacă persoana respectivă a fost anterior asigurată pentru același risc în cadrul unui regim pentru lucrătorii salariați sau lucrătorii care desfășoară activități independente al aceluiași stat membru.

7 — În cadrul primei întrebări preliminare adresate Curții în domeniul securității sociale, aceasta a declarat, având în vedere Regulamentul nr. 3/58 al Consiliului din 25 septembrie 1958 privind securitatea socială a lucrătorilor migranți (JO 1958, 30, p. 561), că „noțiunea «lucrător salariat sau asimilat» are, așadar, o accepțiune comunitară, privind toate persoanele care, ca atare și indiferent de denumire, sunt acoperite de diferitele sisteme naționale de securitate socială” (Hotărârea Unger, 75/63, EU:C:1964:19, considerentul 1). A se vedea de asemenea Hotărârea Megner și Scheffel (C-444/93, EU:C:1995:442, punctul 20).

8 — Hotărârile Dodl și Oberhollenzer (C-543/03, EU:C:2005:364, punctul 34), precum și Borger (C-516/09, EU:C:2011:136, punctul 26).

9 — Din observațiile SVB reiese că statutul „geringfügig Beschäftigte” privește exercitarea activităților care nu depășesc un anumit nivel în ceea ce privește orele sau veniturile.

10 — EU:C:1990:183.

11 — *Ibidem*, punctul 10.

12 — *Ibidem*, punctul 14.

54. În această privință, este clar, în opinia noastră, că elementul determinant pentru a intra în domeniul de aplicare personal al regulamentului este, astfel cum rezultă de la punctul 50 din prezentele concluzii, faptul de a fi asigurat, chiar și pentru un singur risc, în temeiul unei asigurări obligatorii sau facultative, în cadrul unui regim general sau special de securitate socială prevăzut la articolul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71. Existența unui raport de muncă, tipul raportului de muncă, faptul că este vorba despre un contract cu fracțiune de normă sau despre un contract la solicitare, precum și numărul de ore lucrate sunt, așadar, lipsite de importanță¹³. În consecință, în speță, faptul că persoanele în cauză în litigiul principal au desfășurat activități profesionale minore care nu depășesc un anumit nivel în ceea ce privește orele sau veniturile, de exemplu sub statutul de „geringfügig Beschäftigte” în dreptul german, este irelevant.

55. Constatăm, așadar, că doamna Franzen și domnii Giesen și van den Berg îndeplinesc condițiile prevăzute de dispozițiile articolului 1 litera (a) coroborate cu dispozițiile articolului 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, indiferent de timpul pe care aceștia l-au consacrat desfășurării activității lor în perioadele în litigiu. Prin urmare, aceștia intră în domeniul de aplicare personal al acestui regulament și sunt supuși, în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (a) din acesta, legislației din statul de angajare. Faptul că aceștia sunt supuși legislației germane privește nu numai zilele în care și-au desfășurat activitatea, ci și zilele în care aceștia nu și-au putut exercita activitatea. Aceasta se prelungește atât timp cât persoana în cauză este asigurată pentru cel puțin un risc în statul de angajare¹⁴.

3. Cu privire la punctul I secțiunea E („Germania”) din anexa I la Regulamentul nr. 1408/71

56. În ceea ce o privește în special pe doamna Franzen, Comisia arată că mențiunea prevăzută la punctul I secțiunea E din anexa I la Regulamentul nr. 1408/71 cu privire la Germania modifică domeniul de aplicare personal al acestui regulament.

57. De la punctele 49-51 din prezentele concluzii decurge că doamna Franzen intră în domeniul de aplicare personal al Regulamentului nr. 1408/71. Prin urmare, în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (a) din acest regulament, legislația aplicabilă doamnei Franzen este legislația germană¹⁵. Ar putea beneficia, așadar, de prestații familiale în Germania?

58. În această privință, din jurisprudența Curții reiese că, atunci când o instituție germană este competentă să acorde prestațiile familiale în conformitate cu titlul III capitolul 7 din Regulamentul nr. 1408/71, definiția prevăzută la articolul 1 litera (a) din acest regulament este înlăturată de cea conținută la punctul I secțiunea E („Germania”) din anexa I la regulamentul menționat¹⁶. Astfel, numai persoanele care sunt asigurate cu titlu obligatoriu în cadrul unuia dintre regimurile menționate la punctul I secțiunea E din anexa I la Regulamentul nr. 1408/71 pot fi considerate „lucrători salariați” sau „lucrători care desfășoară activități independente” în sensul articolului 1 litera (a) punctul (ii) din acest regulament¹⁷. Astfel, se consideră lucrător salariat, în sensul dispoziției menționate din această anexă, „o persoană cu asigurare obligatorie pentru șomaj sau orice persoană care, ca urmare a acestei asigurări, obține prestații în numerar conform asigurării în caz de boală sau prestații similare”. Nu este cazul doamnei Franzen. Aceasta face obiectul „normei generale” prevăzute la articolul 1 litera (a)

13 — *Ibidem*, punctele 9 și 11.

14 — Amintim, în plus, în această cauză că unei persoane care a încetat orice activitate salariată pe teritoriul unui stat membru și care, în consecință, nu mai îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 și nu îndeplinește nici condițiile niciunei alte dispoziții din acest regulament pentru a face obiectul legislației unui stat membru, i se aplică, în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (f) și în temeiul legislației statului membru pe teritoriul căruia aceasta are reședința, fie legislația statului în care aceasta a desfășurat anterior o activitate salariată, atunci când continuă să își aibă reședința pe teritoriul acestuia, fie cea a statului în care, dacă este cazul, aceasta și-a transferat reședința. A se vedea Hotărârea Kuusijärvi (C-275/96, EU:C:1998:279, punctul 34).

15 — A se vedea punctele 68 și 69 din prezentele concluzii.

16 — Hotărârea Kulzer (C-194/96, EU:C:1998:85, punctul 35).

17 — Hotărârile Merino García (C-266/95, EU:C:1997:292, punctele 24-26), Martínez Sala (EU:C:1998:217) și Schwemmer (C-16/09, EU:C:2010:605, punctul 34).

punctul (i) din Regulamentul nr. 1408/71, cu alte cuvinte al definiției lucrătorului salariat în sensul acestui regulament în ceea ce privește prestațiile pentru care este asigurată, în speță asigurarea pentru accidente de muncă. În caz contrar, aceasta nu poate fi considerată lucrător salariat în scopul atribuirii prestațiilor familiale germane ca urmare a „normei speciale” prevăzute în anexa I. Astfel, această normă are un caracter special în raport cu regimul general prevăzut la articolul 1 litera (a) din regulamentul menționat. Astfel, coroborarea dispozițiilor anexei I și ale articolului 1 litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1408/71 precizează legătura de cauzalitate dintre tipul prestației solicitate de lucrător (prestații familiale) și condițiile pe care lucrătorul trebuie să le îndeplinească pentru a i se recunoaște dreptul la prestații. Legiuitorul Uniunii a intenționat, așadar, să precizeze noțiunea de lucrător salariat sau de lucrător care desfășoară activități independente în sensul acestui regulament atunci când este supus unui sistem de securitate socială aplicabil tuturor rezidenților, precum este cazul prestațiilor familiale în Germania¹⁸. În consecință, considerăm că doamna Franzen nu poate fi considerată, în perioadele în litigiu, lucrător salariat în sensul punctului I secțiunea E din anexa I la Regulamentul nr. 1408/71, pentru motivul că aceasta nu îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 1 litera (a) punctul (ii) coroborate cu anexa I la acest regulament, pentru a beneficia de prestații familiale în Germania.

59. Astfel, în ceea ce privește acordarea prestațiilor familiale în temeiul legislației germane, noțiunea de lucrător salariat trebuie interpretată în sensul că aceasta se referă numai la lucrătorii salariați care răspund definiției care rezultă din coroborarea dispozițiilor articolului 1 litera (a) punctul (ii) cu dispozițiile punctului I secțiunea E din anexa I la acest regulament.

4. Concluzie intermediară

60. Considerăm că articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că rezidentul unui stat membru care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament și care desfășoară o activitate salariată la nivelul a cel mult două sau trei zile pe lună în temeiul unui contract de muncă la solicitare pe teritoriul unui alt stat membru este supus legislației din statul de angajare în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (a) din regulamentul menționat. Supunerea la legislația statului de angajare privește nu numai zilele în care acesta își desfășoară activitatea salariată, ci și zilele în care nu o desfășoară. Aceasta se prelungește atât timp cât persoana în cauză este asigurată pentru cel puțin un risc în statul de angajare.

B – A doua și a treia întrebare preliminară

61. Propunem să se examineze împreună a doua și a treia întrebare. Instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 coroborat cu alineatul (1) al aceluiași articol se opune ca legislația națională să excludă, în împrejurările speței, lucrătorul migrant supus legislației privind asigurările sociale din statul de angajare de la regimul său național de securitate socială. Instanța de trimitere solicită să se stabilească de asemenea dacă normele de drept primar privind libera circulație a lucrătorilor și/sau cetățenia europeană se opun unei astfel de excluderi în cazul în care lucrătorul migrant este exclus de la regimul său național de securitate socială ca urmare a faptului că este supus legislației privind asigurările sociale din statul de angajare, în condițiile în care acest lucrător nu are dreptul nici la alocații familiale sau la prestații în temeiul sistemului asigurării pentru limită de vârstă din statul de angajare. Pe de altă parte, aceasta solicită să se stabilească dacă faptul că lucrătorul a avut posibilitatea de a încheia o asigurare facultativă sau de a solicita autorității competente să încheie un acord în sensul articolului 17 din Regulamentul nr. 1408/71 are incidență asupra răspunsului la întrebarea anterioară.

18 — A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general La Pergola prezentate în cauzele conexe Stöber și Piosa Pereira (C-4/95 și C-5/95, EU:C:1996:225, punctele 13 și 28).

62. Pentru a da un răspuns util instanței de trimitere, considerăm că trebuie să se analizeze, în prealabil, temeiurile mecanismului de coordonare a legislațiilor naționale privind asigurările sociale pus în aplicare prin Regulamentul nr. 1408/71.

1. Mecanismul de coordonare pus în aplicare prin Regulamentul nr. 1408/71

63. În primul rând, amintim că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, sistemul instituit prin Regulamentul nr. 1408/71 se întemeiază pe o simplă coordonare a legislațiilor naționale privind asigurările sociale și nu urmărește armonizarea acestora¹⁹. Întrucât sistemele de securitate socială din statele membre se caracterizează prin teritorialitatea lor²⁰, coordonarea acestora se întemeiază, printre altele, pe reguli de legătură similare cu cele care există în dreptul internațional privat. Această coordonare are ca obiectiv stabilirea reglementării sau a reglementărilor aplicabile lucrătorilor salariați și lucrătorilor care desfășoară activități independente care își exercită, în diverse circumstanțe, dreptul lor la liberă circulație²¹, lăsând să subziste în același timp diferențe între regimurile diverselor state membre și, în consecință, între drepturile persoanelor care muncesc în aceste state²². Coordonarea menționată lasă, așadar, intactă competența statelor membre în materie, cu rezerva totuși ca acestea să acționeze în conformitate cu dreptul Uniunii și în special în conformitate cu finalitatea regulamentelor de coordonare și cu dispozițiile tratatului referitoare la libera circulație a persoanelor²³.

64. În consecință, pus în aplicare încă de la începutul construcției europene²⁴, acest mecanism de coordonare a regimurilor de securitate socială urmărește să faciliteze mobilitatea persoanelor în cadrul Uniunii Europene, respectând totodată caracteristicile proprii legislațiilor naționale privind securitatea socială, și să nu dezavantajeze persoanele care își exercită dreptul la liberă circulație²⁵.

65. Astfel, Curtea a amintit, încă de la primele sale hotărâri, că regulamentele adoptate în temeiul articolului 48 TFUE trebuie interpretate „în lumina obiectivului urmărit de acest articol, care este acela de a asigura instituirea unei libertăți cât mai complete posibil a circulației lucrătorilor”²⁶. Aceasta a arătat că articolele 45 TFUE-48 TFUE constituie temeiul, cadrul și limitele regulamentelor de securitate socială²⁷. Curtea se pronunță, așadar, cu privire la coordonarea regimurilor naționale în lumina articolelor 45 TFUE și 48 TFUE.

19 — Hotărârile Lenoir (313/86, EU:C:1988:452, punctul 13), Hervein și alții (C-393/99 și C-394/99, EU:C:2002:182, punctul 52) și Pasquini (C-34/02, EU:C:2003:366, punctul 52).

20 — Cornelissen, R., *loc. cit.*, p. 439-441.

21 — Hotărârile Piatkowski (C-493/04, EU:C:2006:167, punctul 20), Nikula (C-50/05, EU:C:2006:493, punctul 20) și Derouin (C-103/06, EU:C:2008:185, punctul 20).

22 — A se vedea printre altele Hotărârile Gravina (807/79, EU:C:1980:184, punctul 7), Rönfeldt (C-227/89, EU:C:1991:52, punctul 12) și Leyman (C-3/08, EU:C:2009:595, punctul 40).

23 — A se vedea prin analogie Hotărârea Kauer (C-28/00, EU:C:2002:82, punctul 26). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauza Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:114, punctul 44).

24 — Acest mecanism a fost instituit prin Regulamentul nr. 3/58, care a devenit Regulamentul nr. 1408/71. Regulamentul nr. 1408/71 și Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71 (JO L 74, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 74) au făcut obiectul a numeroase modificări atât pentru a le adapta la evoluția legislațiilor naționale, cât și pentru a integra acquis-ul care rezultă din jurisprudența Curții. Aceste regulamente de coordonare reprezintă o contribuție esențială la integrarea europeană. A se vedea în acest sens Cornelissen, R., *loc. cit.*, p. 471.

25 — Hotărârile Nikula (EU:C:2006:493, punctul 20) și Tomaszewska (C-440/09, EU:C:2011:114, punctul 28). Astfel, schimbarea dreptului aplicabil nu trebuie să determine o ruptură sau o diferență în ceea ce privește protecția socială. A se vedea Mavridis, P., *La sécurité sociale à l'épreuve de l'intégration européenne*, Bruylant, 2003, p. 34. Cu privire la deterritorializarea legii aplicabile unei situații date, a se vedea Cornelissen, R., *loc. cit.*, p. 444-446 și 470.

26 — A se vedea printre altele Hotărârile Belbouab (10/78, EU:C:1978:181, punctul 5), Buhari Haji (C-105/89, EU:C:1990:402, punctul 20), Chuck (C-331/06, EU:C:2008:188, punctul 28) și da Silva Martins (C-388/09, EU:C:2011:439, punctul 70).

27 — Hotărârile Duffy (34/69, EU:C:1969:71, punctul 6) și Massonet (50/75, EU:C:1975:159, punctul 9).

66. În al doilea rând, conflictele dintre legislațiile naționale aplicabile rezultă din coroborarea exercitării liberei circulații a persoanelor, pe de o parte, și a subzistenței regimurilor de securitate socială naționale, pe de altă parte. Aceste conflicte de legi, fie că este vorba despre conflicte pozitive, în cazul cumulului de legi aplicabile unei situații date, sau despre conflicte negative, în cazul lipsei unei legi care are vocația de a se aplica²⁸, sunt obstacole privind libertatea de a circula neîngrădit pe teritoriul Uniunii.

67. În al treilea rând, pentru a remedia aceste conflicte pozitive sau negative de legislații aplicabile, dispozițiile din titlul II din Regulamentul nr. 1408/71 (din care face parte articolul 13), care constituie un sistem complet și uniform de norme privind conflictele de legi²⁹, urmăresc ca persoanele în cauză să fie supuse regimului de securitate socială dintr-un singur stat membru. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, aceste dispoziții au drept obiectiv nu numai să evite aplicarea simultană a mai multor legislații naționale și complicațiile care pot rezulta de aici³⁰, ci și să împiedice ca persoanele care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 să fie private de protecție în materie de securitate socială, în lipsa unei legislații care le-ar fi aplicabilă³¹.

68. În această privință, articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 consacră principiul unicității legislației aplicabile unei situații date³², ceea ce se exprimă în special prin plata contribuțiilor la un singur regim de securitate socială. În special, articolul 13 alineatul (2) litera (a) din acest regulament prevede în mod clar că, sub rezerva articolelor 14-17, „persoana care desfășoară o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru se supune legislației statului respectiv chiar dacă își are domiciliul pe teritoriul altui stat membru sau dacă întreprinderea sau angajatorul la care persoana este încadrată își are sediul social sau adresa pe teritoriul altui stat membru” (*lex loci laboris*)³³.

69. Astfel, sub rezerva excepțiilor prevăzute de Regulamentul nr. 1408/71³⁴, acest sistem de soluționare a conflictelor dintre legislațiile naționale privind asigurările sociale, întemeiat pe principiul unicității legislației aplicabile, este imperativ și are drept efect, potrivit jurisprudenței consacrate a Curții, că „statele membre nu dispun de posibilitatea de a stabili în ce măsură este aplicabilă propria legislație sau cea din alt stat membru, fiind obligate să respecte dispozițiile de drept [al Uniunii] în vigoare”³⁵.

70. În lumina acestor considerații vom examina împreună cea de a doua și cea de a treia întrebare adresate de instanța de trimitere.

28 — A se vedea Rodière, P., *loc. cit.*, p. 662, și nota de subsol 3.

29 — Hotărârea Luitjen (60/85, EU:C:1986:307, punctele 12-14).

30 — Hotărârile Ten Holder (302/84, EU:C:1986:242, punctul 19) și Luitjen (EU:C:1986:307, punctul 12).

31 — Hotărârile Kits van Heijningen (EU:C:1990:183, punctul 12) și Kuusijärvi (EU:C:1998:279, punctul 28).

32 — Mecanismul de coordonare al Regulamentului nr. 1408/71 se întemeiază de asemenea pe următoarele trei principii: în primul rând, egalitatea de tratament între cetățeni și cei care nu au calitatea de cetățeni, în al doilea rând, totalizarea perioadelor de asigurare (sau păstrarea drepturilor în curs de dobândire), în al treilea rând, exportul prestațiilor pe teritoriul Uniunii (eliminarea clauzelor privind reședința sau păstrarea drepturilor dobândite).

33 — Hotărârea Kits van Heijningen (EU:C:1990:183, punctul 12).

34 — Potrivit celui de al unsprezecelea considerent al Regulamentului nr. 1408/71, „în anumite situații care justifică alte criterii de aplicabilitate, este posibil să se deroge de la această regulă generală”. Excepțiile de la *lex loci laboris* sunt prevăzute la articolele 14-17 din Regulamentul nr. 1408/71. Articolul 17 din regulamentul menționat privește acorduri care se referă la categorii speciale de persoane și care trebuie încheiate în interesul persoanelor în cauză. Pe lângă titlul II, sunt prevăzute excepții și pentru „considerații sociale și de eficacitate practică la titlul III din acest regulament” (Mavridis, P., *loc. cit.*, p. 443).

35 — Hotărârile Ten Holder (EU:C:1986:242, punctul 21) și Luitjen (EU:C:1986:307, punctul 14).

2. Cu privire la principiul unicității legislației aplicabile

71. Astfel cum rezultă de la punctele 67 și 68 din prezentele concluzii, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, dispozițiile din titlul II din Regulamentul nr. 1408/71, care stabilesc legislația aplicabilă lucrătorilor care se deplasează pe teritoriul Uniunii, îi supun pe aceștia regimului de securitate socială dintr-un singur stat membru³⁶, pentru a evita cumulum legislațiilor naționale aplicabile și complicațiile care pot rezulta de aici³⁷. Prin urmare, normele care stabilesc legislația aplicabilă au efect exclusiv, ceea ce înseamnă că, în niciun moment, sub rezerva excepțiilor prevăzute de Regulamentul nr. 1408/71³⁸, nicio altă legislație decât cea stabilită prin normele privind conflictul de legi nu poate fi considerată aplicabilă³⁹.

72. Cu toate acestea, hotărâri recente pronunțate în cauze privind plata prestațiilor familiale par să indice o atenuare a jurisprudenței Curții în ceea ce privește aplicarea strictă a principiului unicității⁴⁰.

73. În observațiile scrise, Comisia arată că această atenuare nu poate fi totuși interpretată în sensul că ar fi necesar să se aplice și lucrătorului salariat care se deplasează pe teritoriul Uniunii, căruia i se aplică legislația privind asigurările sociale din statul de angajare, legea privind asigurarea pentru limită de vârstă din statul de reședință în temeiul legislației naționale din acest din urmă stat.

74. Suntem de acord cu această poziție. O interpretare diferită ar implica, în general, că persoanele asigurate ar trebui să plătească contribuții la autoritățile competente din două state membre sau mai mult, ceea ce nu este conform cu obiectivul Regulamentului nr. 1408/71, astfel cum s-a subliniat la punctul 68 din prezentele concluzii. În această privință, al nouălea considerent al acestui regulament prevede că este necesar să se limiteze pe cât posibil numărul și importanța cazurilor în care, prin derogare de la regula generală, un lucrător se supune simultan la două legislații.

75. În orice caz, dintr-o preocupare pentru claritate și pentru a furniza un răspuns util instanței de trimitere, considerăm necesar să se examineze această jurisprudență recentă a Curții care pare să accepte în anumite cazuri aplicarea simultană a legislației din două state membre.

36 — Trebuie să se observe în această situație că, odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 883/2004 [a se vedea articolul 11 alineatul (1)], a fost confirmat principiul unicității legislației aplicabile.

37 — Hotărârile Ten Holder (EU:C:1986:242, punctul 19) și Luijten (EU:C:1986:307, punctul 12).

38 — A se vedea nota de subsol 34.

39 — Morsa, M., *Sécurité sociale, libre circulation et citoyennetés sociales*, Anthemis, 2012, p. 142.

40 — Hotărârile Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290) și Hudzinski și Wawrzyniak (C-611/10 și C-612/10, EU:C:2012:339). Pentru o imagine a reacțiilor doctrinei cu privire la această jurisprudență, a se vedea printre altele Kessler, F., „Prestations familiales: une nouvelle remise en cause du principe d'unicité de la législation applicable”, *Revue de jurisprudence sociale*, 10 (2008), p. 770-773; Lhernould, J.-P., „Ouverture de droits à prestations familiales dans deux États membres de l'Union: consolidation de nouveaux principes?”, *Revue de jurisprudence sociale*, 8-9 (2012), p. 583 și 584, și Devetzi, S., „The coordination of family benefits by Regulation 883/2004”, *European Journal of Social Security*, volumul 11, 1-2 (2009), p. 205-216, p. 212.

a) Scurtă prezentare a jurisprudenței recente a Curții: Hotărârile Bosmann⁴¹ și Hudzinski și Wawrzyniak⁴²

76. Putem interpreta hotărârile menționate mai sus în sensul că este necesar să le aplicăm în speță? În observațiile scrise, SVB și Comisia consideră că este necesar să se distingă jurisprudența care rezultă din Hotărârile Ten Holder⁴³ și Luijten⁴⁴ de cea stabilită prin Hotărârile Bosmann⁴⁵ și Hudzinski și Wawrzyniak⁴⁶. Astfel cum rezultă de la punctul 71 din prezentele concluzii, în primele două hotărâri, Curtea a confirmat principiul unicității legislației aplicabile în temeiul dispozițiilor din titlul II din Regulamentul nr. 1408/71. În schimb, în ultimele două, Curtea a statuat că interpretarea articolului 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 nu exclude ca „un stat membru, care nu este statul competent și în care dreptul la o prestație familială nu este supus unor condiții de angajare în muncă sau de asigurare, să acorde o astfel de prestație unei persoane care locuiește pe teritoriul său, din moment ce această posibilitate decurge efectiv din legislația sa”⁴⁷.

77. La fel ca și SVB și Comisia, considerăm că aceste din urmă hotărâri nu pot fi interpretate în sensul că se impune aplicarea lor în speță. Amintim că doamna Bosmann beneficia de alocații pentru copii germane doar ca urmare a faptului că locuia în Germania, iar domnul Hudzinski ca urmare a unei dispoziții germane în temeiul căreia orice persoană care nu are domiciliul sau reședința normală pe teritoriul german, dar este supusă integral pe acest teritoriu la plata impozitului pe venit sau este considerată ca atare, are, în plus, dreptul la alocații pentru copii. Contrar situației din prezenta cauză, legislația germană ar conferi persoanelor în cauză un drept specific în temeiul dreptului național, întemeiat fie pe reședință, fie pe supunerea la plata impozitului pe venit, fără ca aceste legislații să excludă în mod expres de la acordarea acestui drept persoanele supuse, în temeiul dreptului Uniunii, legislației din alt stat membru, precum statul membru de reședință.

78. În litigiile principale, articolul 6 bis teza introductivă și litera b) din AOW și articolul 6 bis din AKW exclud din domeniul de aplicare al acestor legislații persoanele care, în temeiul Regulamentului nr. 1408/71, sunt supuse legislației din alt stat membru. Astfel, doamna Franzen, soția domnului Giesen și domnul van den Berg sunt supuși legislației germane și, în consecință, nu pot beneficia în principiu, în perioadele în litigiu, de o alocație pentru copii în temeiul AKW și de o asigurare pentru limită de vârstă în temeiul AOW, după caz.

79. Cu toate acestea, pentru a adapta propunerile noastre de răspuns la întrebările preliminare la circumstanțele în discuție în litigiul principal, considerăm necesar să se examineze în două etape.

41 — EU:C:2008:290, punctul 32.

42 — EU:C:2012:339, punctul 49.

43 — EU:C:1986:242. Amintim că Hotărârea Ten Holder privea o persoană care își încetase activitățile profesionale în Germania, care primea în această țară indemnizații de boală în temeiul legislației acestui stat membru și care se stabilise în Țările de Jos fără a relua aici activitatea în timp ce beneficia de indemnizațiile de boală respective. Totuși, nu părea că aceasta încetase definitiv orice activitate profesională și că nu urma să își reia activitatea în noul stat de reședință. Deși nicio dispoziție din titlul II din Regulamentul nr. 1408/71 nu reglementa în mod explicit această situație, Curtea a considerat că legislația statului membru în care o astfel de persoană a desfășurat o activitate ultima dată (Germania) continuă să îi fie aplicabilă, în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (a) din acest regulament. Observăm în această cauză că, în prezent, aceste tipuri de situații sunt reglementate de articolul 13 alineatul (2) litera (f) din Regulamentul nr. 1408/71.

44 — EU:C:1986:307. Amintim că, în Hotărârea Luijten, același principiu al exclusivității legislației aplicabile a fost reiterat de Curte, având în vedere riscul unei aplicări simultane a legislațiilor din statul de angajare și din statul de reședință care permit persoanelor asigurate să beneficieze de o prestație familială.

45 — EU:C:2008:290. Această cauză își are originea în decizia instituției germane însărcinate cu acordarea prestațiilor familiale de a nu mai continua să acorde o alocație familială pentru copilul aflat în întreținerea doamnei Bosmann, resortisant belgian care avea reședința în Germania împreună cu copiii săi, începând cu momentul în care aceasta a devenit salariată în Țările de Jos. În acest din urmă stat membru, copiii săi nu îndeplineau condițiile prevăzute de dreptul olandez pentru a beneficia de prestații corespunzătoare.

46 — EU:C:2012:339. Această hotărâre, pronunțată în cadrul a două cauze conexe, privea doi lucrători polonezi care locuiau împreună cu familiile lor în Polonia și care veneau să lucreze pe bază temporară în Germania, unul dintre aceștia, lucrător care desfășoară activități independente în Polonia, în calitate de lucrător sezonier, iar celălalt, salariat, în cadrul unui detașament.

47 — Hotărârile Bosmann (EU:C:2008:290, punctul 32) și Hudzinski și Wawrzyniak (EU:C:2012:339, punctul 49).

b) Stabilirea legislației aplicabile

80. În primul rând, trebuie să se determine care este, în temeiul titlului II din Regulamentul nr. 1408/71, legislația națională aplicabilă circumstanțelor în discuție în litigiul principal. În această privință, din analiza celei de a doua întrebări reiese că, în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 coroborat cu articolul 13 alineatul (1) din acest regulament, legislația germană este legislația aplicabilă situațiilor doamnei Franzen, soției domnului Giesen și domnului van den Berg.

81. În al doilea rând, odată stabilită legislația aplicabilă, trebuie să se examineze, în lumina dispozițiilor Regulamentului nr. 1408/71, precum și a libertăților fundamentale, consecințele aplicării legislației din statul de angajare în circumstanțele speciale în discuție în litigiul principal.

c) Consecințele aplicării legislației din statul de angajare în circumstanțele în discuție în litigiul principal și interpretarea acestora în lumina Regulamentului nr. 1408/71 și a dreptului primar

82. În ceea ce privește circumstanțele din cauzele principale, amintim că doamna Franzen, soția domnului Giesen și domnul van den Berg sunt, în temeiul Regulamentului nr. 1408/71, supuși legislației privind asigurările sociale din statul de angajare. Din dosarul de care dispune Curtea reiese că aceștia au fost asigurați cu titlu obligatoriu, în perioadele în litigiu, doar în sistemul german al asigurării pentru accidente de muncă, fără a avea acces la nicio altă ramură a asigurării sociale germane, ceea ce a avut drept consecință că aceștia au pierdut posibilitatea de a fi asigurați în temeiul legislației olandeze privind asigurările sociale din statul membru de reședință. Rezultă astfel de aici că persoanele în cauză în litigiul principal au pierdut asigurarea socială prevăzută de statul de reședință, fără a o obține pe cea prevăzută de statul de angajare. Prin urmare, în realitate, aceștia nu se află nici sub incidența sistemului de asigurări sociale din statul de angajare, dat fiind numărul limitat al orelor de muncă și venitul redus al acestora, nici sub incidența celui din statul lor de reședință, pentru motivul că erau supuși legislației din alt stat membru. În consecință, doamna Franzen a pierdut beneficiul alocațiilor pentru copii, în timp ce pensia pentru limită de vârstă și alocația pentru partener a domnilor Van den Berg, respectiv, Giesen au fost reduse la sume mai mici decât cele care corespund duratei totale a activității lor, pentru motivul că perioadele de activitate în statul lor de reședință nu au fost adăugate la cele din statul de angajare.

83. Astfel, după cum susține în mod întemeiat Comisia, este evident că, exercitându-și dreptul la liberă circulație, persoanele în cauză în litigiul principal s-au aflat într-o situație mai defavorabilă decât un lucrător care și-a desfășurat toată activitatea într-un singur stat membru, întrucât aceștia au pierdut astfel o parte din drepturile lor la pensie. În cazul în care aceștia ar fi rămas în Țările de Jos și ar fi exercitat aici aceleași activități, nu și-ar fi pierdut drepturile.

84. Această consecință defavorabilă este conformă cu dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71, astfel cum au fost interpretate în lumina normelor de drept primar privind libera circulație a lucrătorilor?

85. Astfel cum susțin SVB, precum și guvernul olandez și guvernul Regatului Unit, Curtea a statuat în numeroase rânduri că statele membre își păstrează competența de a stabili prin legislația lor, cu respectarea dreptului Uniunii, condițiile în care se acordă prestațiile în domeniul asigurărilor sociale⁴⁸. Aceasta a statuat de asemenea că, în materia asigurărilor sociale, dreptul Uniunii și în special dreptul său primar nu poate garanta asiguratului ca o deplasare într-un alt stat membru să nu aibă incidență asupra tipului sau nivelului prestațiilor pe care le putea pretinde în statul său de origine⁴⁹. Astfel, aplicarea, dacă este cazul, în temeiul prevederilor Regulamentului nr. 1408/71, în urma unei schimbări a statului membru de reședință, a unei reglementări naționale care este mai puțin favorabilă în planul

48 — Hotărârea van Delft și alții (C-345/09, EU:C:2010:610, punctul 99).

49 — *Ibidem*, punctul 100.

prestațiilor de securitate socială poate, în principiu, să fie conformă cerințelor dreptului primar al Uniunii în materie de liberă circulație a persoanelor⁵⁰. Faptul că exercitarea libertății de circulație poate să nu aibă un efect neutru în acest domeniu, și anume să fie mai mult sau mai puțin avantajoasă ori dezavantajoasă, după caz, rezultă direct din faptul că diferența existentă între legislațiile statelor membre a fost menținută⁵¹.

86. Nu este totuși mai puțin adevărat că, potrivit unei jurisprudențe consacrate a Curții, o astfel de conformitate nu ar exista decât în măsura în care, printre altele, reglementarea națională în cauză nu dezavantajează lucrătorul vizat în raport cu cei care își exercită toate activitățile în statul membru în care se aplică aceasta⁵². Curtea a considerat de asemenea că obiectivul articolelor 45 TFUE și 48 TFUE nu ar fi atins dacă, în urma exercitării dreptului lor de liberă circulație, lucrătorii migranți ar trebui să piardă avantajele de securitate socială care le sunt asigurate numai de legislația unui stat membru⁵³. În ceea ce privește dispozițiile din titlul II din Regulamentul nr. 1408/71, Curtea a arătat că acestea au drept obiectiv să împiedice ca persoanele care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament să fie private de protecție în materia asigurărilor sociale, în lipsa legislației care le-ar fi aplicabilă⁵⁴.

87. Tocmai această lipsă a legislației aplicabile în materia regimului asigurărilor sociale care permite doamnei Franzen să beneficieze de prestații familiale și domnilor van den Berg și Giesen să beneficieze de asigurări pentru limită de vârstă caracterizează circumstanțele din litigiul principal. Chiar dacă nu există niciun fel de îndoieli că, în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, legislația aplicabilă în mod formal circumstanțelor din litigiul principal este legislația germană, rezultatul aplicării acesteia nu este conform, în opinia noastră, nici cu Regulamentul nr. 1408/71, care are drept obiectiv să faciliteze libera circulație a persoanelor în cadrul Uniunii, nici cu articolele 45 TFUE și 48 TFUE, care îl inspiră. Astfel, pentru persoanele în cauză în litigiul principal, problema în discuție nu este dacă exercitarea dreptului lor la libertatea de circulație a fost mai mult sau mai puțin avantajoasă, chiar dezavantajoasă, ci lipsa totală a protecției, în perioadele în litigiu, printr-un regim de securitate socială, ceea ce, în opinia noastră, este contrar nu numai Regulamentului nr. 1408/71, ci și articolelor 45 TFUE și 48 TFUE.

88. Ridicăm, așadar, problema măsurii în care ar fi posibil, respectând totodată mecanismul de coordonare pus în aplicare prin Regulamentul nr. 1408/71 și mai precis principiul unicității, să soluționăm situația atât regretabilă, cât și inacceptabilă în care se află astfel persoanele în cauză în litigiul principal ca urmare a exercitării dreptului fundamental al acestora la libertatea de circulație.

89. În această privință, considerăm că ar trebui să se ia în considerare, în soluția care urmează să fie propusă Curții, nivelul prestațiilor acordate de legislația din statul de angajare în cazurile în care această legislație, ca în circumstanțele în discuție în litigiul principal, exclude lucrătorii de la protecția oferită de ramurile fundamentale ale securității sociale. Această luare în considerare a nivelului de protecție pentru a stabili legislația aplicabilă în ipoteza în care această protecție este aproape inexistentă, precum în cazul locurilor de muncă la solicitare sau minore, se înscrie în logica progresului social promovat de tratat și înscris în primul considerent al Regulamentului nr. 1408/71, potrivit căruia „dispozițiile de coordonare a legislațiilor naționale de securitate socială se înscriu în cadrul liberei circulații a lucrătorilor care sunt cetățeni ai statelor membre și trebuie să contribuie la îmbunătățirea nivelului lor de viață și a condițiilor de angajare a acestora”.

50 — Hotărârile von Chamier-Glisczinski (C-208/07, EU:C:2009:455, punctele 85 și 87) și da Silva Martins (EU:C:2011:439, punctul 72).

51 — A se vedea Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauza Reichel-Albert (EU:C:2012:114, punctul 45).

52 — Hotărârea da Silva Martins (EU:C:2011:439, punctul 73 și jurisprudența citată).

53 — *Ibidem*, punctul 74 și jurisprudența citată.

54 — Hotărârea Kits van Heijningen (EU:C:1990:183, punctul 12).

90. Astfel, în opinia noastră, ar trebui să se suspende temporar aplicarea legislației din statul de angajare atunci când aceasta este declanșată de contracte la solicitare de scurtă durată sau minore și să se aplice legislația din statul de reședință. Această suspendare ar trebui să fie limitată la perioada în care legislația din statul de angajare menține excluderea respectivelor categorii de lucrători de la ramuri fundamentale ale securității sociale diferite de asigurarea pentru accidente de muncă⁵⁵.

91. Adoptarea unei astfel de măsuri de suspendare a aplicării legii statului de angajare rezultă, în opinia noastră, din interpretarea articolului 13 alineatul (1) și alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 în lumina articolelor 45 TFUE și 48 TFUE și ar permite să se evite ca un lucrător salariat care, exercitându-și dreptul de liberă circulație, a ocupat locuri de muncă în mai multe state membre să fie tratat, fără o justificare obiectivă, mai puțin favorabil decât cel care și-a desfășurat toată activitatea într-un singur stat membru. O asemenea interpretare a Regulamentului nr. 1408/71 ar permite de asemenea să se ia în considerare noile forme de muncă și traiectoriile profesionale ale cetățenilor Uniunii, în special situațiile de angajare incertă, precum este cazul contractelor la solicitare sau minore⁵⁶.

92. Faptul că un lucrător a avut posibilitatea de a încheia o asigurare facultativă⁵⁷ sau de a solicita autorității competente să încheie un acord în sensul articolului 17 din Regulamentul nr. 1408/71 nu are, în opinia noastră, nicio incidență asupra răspunsului propus.

93. Amintim totuși că, în temeiul articolului 17 din Regulamentul nr. 1408/71, autoritățile competente din statele membre în cauză sau organismele desemnate de aceste autorități pot prevedea de comun acord, în interesul anumitor categorii de persoane sau al anumitor persoane, excepții de la dispozițiile articolelor 13-16 din acest regulament. Este posibil ca autoritățile competente din statele membre în cauză să fi avut în vedere un acord în acest sens în ceea ce privește lucrătorii salariați care au contracte de muncă la solicitare de scurtă durată sau minore, în scopul de a evita situații indezirabile, precum cele în discuție în litigiul principal.

3. Concluzie intermediară

94. Articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 coroborat cu alineatul (1) al aceluiași articol, în lumina articolelor 45 TFUE și 48 TFUE, trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca legislația națională să excludă, în circumstanțe precum cele în discuție în litigiul principal, lucrătorul migrant din cadrul sistemului național de securitate socială, ca urmare a faptului că este supus legislației privind asigurările sociale din statul de angajare. Totuși, în ipoteza în care acest lucrător nu ar avea dreptul la alocații familiale sau la prestații în temeiul sistemului asigurării pentru limită de vârstă în statul de angajare, ținând seama de faptul că protecția socială acordată de legislația din statul de angajare este aproape inexistentă, aplicarea acesteia ar trebui să fie suspendată temporar, atunci când aceasta a fost declanșată de contracte la solicitare de scurtă durată sau minore, în favoarea legislației din statul de reședință. Această suspendare temporară se aplică numai în perioada în care

55 — Observăm în această cauză că articolul 84 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că autoritățile competente ale statelor membre își comunică toate informațiile cu privire la modificările din legislația lor care ar putea afecta punerea în aplicare a regulamentului menționat. În plus, observăm că reiese din ședința de organizare a pledoariilor că, din luna ianuarie 2013, legislația germană a fost modificată în sensul că lucrătorii care desfășoară activități profesionale minore ar beneficia de asemenea de asigurările pentru limită de vârstă și de sănătate.

56 — O reflecție cu privire la impactul noilor forme de mobilitate asupra regulamentelor de coordonare în domeniul securității sociale pare necesară. A se vedea printre altele Jorens, Y., și Van Overmeiren, F., „General principles of coordination in Regulation 883/2004”, *European Journal of Social Security*, volumul 11, 1-2 (2009), p. 47-79, p. 73.

57 — Curtea a considerat că „demersurile pe care lucrătorii nerezidenți care doresc să se asigure voluntar trebuie să le desfășoare din proprie inițiativă, precum și constrângerile legate de o asigurare de acest tip, cum sunt cele privind respectarea unui termen pentru introducerea unei cereri de asigurare, reprezintă elemente care plasează lucrătorii nerezidenți, care nu dispun decât de o posibilitate de asigurare voluntară, într-o situație mai puțin favorabilă în raport cu rezidenții, care beneficiază de o asigurare obligatorie”. A se vedea Hotărârea Salemink (C-347/10, EU:C:2012:17, punctul 44).

legislația statului de angajare menține excluderea categoriilor de lucrători respective de la ramurile securității sociale diferite de asigurarea pentru accidente de muncă și numai de la aceste alte ramuri. Revine instanței naționale sarcina de a efectua verificările necesare, în raport cu împrejurările din cauzele principale.

95. Faptul că lucrătorul a avut posibilitatea de a încheia o asigurare facultativă sau de a solicita autorității competente să încheie un acord în sensul articolului 17 din Regulamentul nr. 1408/71 nu are nicio incidență în această privință.

VI – Concluzie

96. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă întrebărilor adresate de Centrale Raad van Beroep după cum urmează:

- „1) Articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea sa modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1992/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006, trebuie interpretat în sensul că rezidentul unui stat membru care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament și care desfășoară o activitate salariată la nivelul a cel mult două sau trei zile pe lună în temeiul unui contract de muncă la solicitare pe teritoriul unui alt stat membru este supus legislației din statul de angajare în temeiul articolului 13 alineatul (2) litera (a) din regulamentul menționat. Supunerea la legislația statului de angajare privește nu numai zilele în care acesta își desfășoară activitatea salariată, ci și zilele în care nu o desfășoară. Aceasta se prelungește atât timp cât persoana în cauză este asigurată pentru cel puțin un risc în statul de angajare.
- 2) Articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 coroborat cu alineatul (1) al aceluiași articol, în lumina articolelor 45 TFUE și 48 TFUE, trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca legislația națională să excludă, în circumstanțe precum cele în discuție în litigiul principal, lucrătorul migrant din cadrul regimului său național de securitate socială, ca urmare a faptului că acesta este supus legislației privind asigurările sociale din statul de angajare. Totuși, în ipoteza în care respectivul lucrător nu ar avea dreptul la alocații familiale sau la prestații în temeiul sistemului asigurării pentru limită de vârstă în statul de angajare, ținând seama de faptul că protecția socială acordată prin legislația din statul de angajare este aproape inexistentă, aplicarea sa ar trebui să fie suspendată temporar, atunci când a fost declanșată de contracte la solicitare de scurtă durată sau minore, în favoarea legislației din statul de reședință. Această suspendare temporară se aplică numai în perioada în care legislația din statul de angajare menține excluderea categoriilor de lucrători respective de la ramurile securității sociale diferite de asigurarea pentru accidente de muncă și numai de la aceste alte ramuri. Revine instanței naționale sarcina de a efectua verificările necesare, în raport cu împrejurările din cauzele principale. Faptul că lucrătorul a avut posibilitatea să încheie o asigurare facultativă sau să solicite autorității competente să încheie un acord în sensul articolului 17 din Regulamentul nr. 1408/71 nu are nicio incidență în această privință.”